

Міністерство освіти і науки України
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Національна академія наук України
Одеський державний екологічний університет
Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка

МАТЕРІАЛИ

Четвертої Всеукраїнської науково-практичної
конференції

**«Євроінтеграція екологічної політики
України»**

25 жовтня 2022 р.

м. Одеса

Одеса

Одеський державний екологічний університет

2022

УДК 502.34:327
М 34

Матеріали Четвертої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса: Одеський державний екологічний університет. 2022, 448 с.
ISBN 978-966-186-225-7

Видається за рішенням оргкомітету конференції.

Четверта Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроінтеграція екологічної політики України» проведена кафедрою екологічного права і контролю Одеського державного екологічного університету та Національним ботанічним садом імені М. М. Гришка НАН України.

В роботі конференції прийняли участь представники Міністерства екології та природних ресурсів України, Державної екологічної інспекції України, Національної поліції України, органів місцевого самоврядування, Національної Академії наук України, установ природно-заповідного фонду України, вищих та загальноосвітніх учбових закладів, приватних компаній.

В збірнику наведені матеріали, які висвітлюють головні екологічні питання України і їх вирішення шляхом Євроінтеграційного процесу збереження довкілля.

Відповідальний за випуск:
кандидат географічних наук, доцент
Бургаз О.А.

Матеріали друкуються у авторській редакції і відповідальність за їх зміст несуть автори. Оргкомітет конференції претензії з цього приводу не приймає.

ISBN 978-966-186-225-7

© Одеський державний
екологічний університет, 2022

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ 2008/98/ЄС У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Тимощук М.О.

Одеський державний екологічний університет

Україна вибрала шлях свого подальшого розвитку – це вступ до Європейського Союзу. Цей шлях передбачає проведення низки реформ у політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній і інших сферах життєдіяльності країни, які повинні відповідати вимогам загальної політики країн-держав ЄС.

1 вересня 2017 року Україна підписала Угоду про асоціацію з ЄС [1].

У рамках цієї Угоди Україна взяла на себе зобов'язання запровадити у національне законодавство вимоги 29 природоохоронних джерел права ЄС (26 Директив та трьох Регламентів), зафіксованих у Додатку ХХХ до глави 6 «Навколишнє природне середовище».

Згідно з цим додатком у галузі управління відходами та ресурсами Україна зобов'язується наблизити своє законодавство до вимог таких директив як:

- Директива № 2008/98/ЄС про відходи;
- Директива № 1999/31/ЄС про захоронення відходів зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003;
- Директива № 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості та внесення змін і доповнень до Директиви № 2004/35/ЄС.

Строк впровадження зазначених вище трьох директив за різними їх положеннями становить від 2-х до 5-6-и років.

До базових орієнтирів, які встановлюються Директивою 2008/98/ ЄС [2], відносяться такі:

- інтеграція завдань захисту довкілля та здоров'я людей із заходами по максимальному використанню ресурсного потенціалу відходів;
- встановлення ієрархії пріоритетів щодо поводження з відходами:
  - а) запобігання (утворенню);
  - б) підготовка до повторного використання;
  - в) рециклінг (перероблення);
  - г) інша утилізація, зокрема енергетичне відновлення;
  - д) видалення (захоронення).
- регламентація порядку віднесення відходів до категорії небезпечних (встановлюються відповідні критерії);
- запровадження принципу розширеної відповідальності виробника;
- вимоги до планування управління відходами;
- ведення реєстрів.

Розглядаючи Директиву 2008/98/ЄС про відходи слід зазначити що Україна має виконати такі зобов'язання:

- прийняти національне законодавства та визначити уповноважений орган (ці положення Директиви мали бути впроваджені протягом 3 років з дати набрання чинності Угодою);

- підготувати плани щодо управління відходами згідно із п'яти етапною ієрархією відходів та програми щодо попередження утворення відходів (ці положення Директиви мали бути впроваджені протягом 3 років з дати набрання чинності Угодою);

- встановити механізм повного покриття витрат згідно з принципом «забруднювач платить» та принципом розширеної відповідальності виробника (ці положення Директиви мали бути впроваджені протягом 5 років з дати набрання чинності Угодою);

- встановити дозвільну систему для установ/підприємств, що здійснюють операції з видалення чи утилізації відходів, з особливими зобов'язаннями щодо управління небезпечними відходами (ці положення Директиви мали бути впроваджені протягом 5 років з дати набрання чинності Угодою);

- запровадити реєстр установ і підприємств, які здійснюють збір та транспортування відходів (ці положення Директиви мали бути впроваджені протягом 5 років з дати набрання чинності Угодою).

Аналізуючи виконання Україною зобов'язань щодо імплементації вимог Директиви 2008/98/ЄС про відходи можна сказати, що зроблено наступне:

– схвалено Національну стратегію управління відходами до 2030 року, яка визначає цілі реформи та пріоритети разом із цільовими показниками;

– затверджено Національний план управління відходами, який визначає завдання і практичні заходи, що дозволяють Україні до 2030 року перейти на нову європейську модель управління відходами;

– створено Координаційну раду з питань реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, що сприяє забезпеченню координації дій центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо формування та реалізації державної політики у сфері управління відходами;

– розроблено п'ять ключових законопроектів: «Про управління відходами» (прийнятий ВР 20 червня 2022 року), «Про відходи електричного та електронного обладнання» (на етапі доопрацювання), «Про батареї та акумулятори» (на етапі доопрацювання), «Про відходи упаковки» (на етапі обговорення з бізнесом), «Про муніципальні відходи» (на етапі доопрацювання).

– розроблений Національний перелік відходів і Порядок класифікації відходів.

Найголовнішим на теперішній час є те, що 20 червня 2022 року Верховна Рада ухвалила рамковий Закон «Про управління відходами» (набирає чинності 9 липня 2023 року) [3]. Ухвалення цього закону є вкрай важливим для України.

Діючий закон про відходи був ухвалений ще у 1998 році. Проте за цей час змінилися не лише технології збирання, переробки та захоронення відходів, а й їх склад: одним з основних видів пакування став пластик, а кількість небезпечних відходів збільшилась.

Закон про управління відходами, дозволить розпочати реформу системи управління відходами за європейським зразком.

Основною передумовою реформи управління відходами є те, що сьогодні Україна фактично є стихійним сміттєзвалищем. Ситуацію значно погіршили відходи війни. За даними 2021 року, що наведено на сайті Міндовкілля, понад 90% побутових відходів, які утворюються в Україні, спрямовуються на звалища, 7% - переробляють і 1,7% - спалюють. Побутові відходи захоронюються на 6000 сміттєзвалищ і полігонів, загальна площа яких майже 9000 га. Із них 230 полігонів перевантажено; 824 – не відповідають нормам екологічної безпеки; 371 – потребує рекультивациі. На сьогодні повномасштабне військове вторгнення ще більше поглибило проблему поводження з відходами.

Як бачимо в Україні переробляється лише 7% відходів, коли в решті країн Європи цей показник складає мінімум 40%. З 2014 року в Україні не видаються дозволи на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, в тому числі на діяльність полігонів/звалищ. Україна - єдина країна в Європі, де немає розширеної відповідальності виробника. У нас майже немає технологій переробки і немає жодного полігону європейського зразка [4].

Закон [3] закріпив на законодавчому рівні ієрархію поводження з відходами. Ієрархія управління відходами впроваджується центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями. Впершу чергу запобігаємо утворенню відходів, потім готуємося до повторного використання відходів, винякнию яких не змогли запобігти, і тільки потім відновлюємо чи захоронюємо відходи на безпечних полігонах.

Мінімальні норми переробки та підготовки до повторного використання для відходів пластику, паперу, скла, тобто упаковки, будуть встановлені в окремому законі (про відходи упаковки) шляхом впровадження розширеної відповідальності виробника упаковки.

Розширена відповідальність виробника (РВВ) передбачає, що виробник несе повну відповідальність за продукцію, яку випустив на ринок: збір, повторне використання, переробку чи утилізацію упаковки. Це європейський досвід, який має стимулювати бізнес до мінімізації утворення відходів та до їх переробки. Діє у 26 країнах ЄС.

Також законопроект «Про відходи упаковки» заохочуватиме виробників використовувати більш екологічні матеріали.

Обов'язок по роздільному збору відходів та виконанню цільових показників з підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів покладено на органи місцевого самоврядування, яким після запровадження РВВ, організації РВВ будуть відшкодовувати витрати на збір певних видів відходів. РВВ запрацює в кращому випадку через 7 років, хоча це буде також залежати від часу прийняття окремих законів про РВВ різних видів продукції.

Законом «Про управління відходами» встановлюється, що підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить до утворення відходів, мають дотримуватися ієрархії управління відходами.

Закон [3] передбачає 2 основні моделі функціонування РВВ: через організацію індивідуальної чи колективної відповідальності. Конкретні моделі реалізації РВВ будуть закладені у спеціальних законах, оскільки виходячи із виду продукції, можливі відмінності в моделях РВВ. Так, збирання упаковки та збирання батарейок чи збирання транспортних засобів можуть потребувати різних підходів.

Що буде з діючими сміттєзвалищами?

Згідно з новим законом старі звалища нікуди не зникнуть. Одночасне закриття всіх таких об'єктів вимагає значних фінансових ресурсів, часу та пошуку підходящих земельних ділянок.

Закон передбачає приведення існуючих місць видалення відходів у відповідність до екологічного стандарту. Якщо регіональний план управління відходами визначає, що полігон/звалище вичерпали свій ресурс, власник такого місця розміщення відходів має рекультивувати цю ділянку.

Закон про управління відходами вступить у силу вже за 11 місяців.

Дуже важливо розуміти, що він є рамковим (носить загальний характер), а отже, це лише 10% всієї реформи.

Рамковий закон – основа для розробки низки секторальних нормотворчих актів. Цей закон – база для подальшої реформи, розробки низки підзаконних актів для створення дієвого механізму цивілізованого управління відходами різних типів.

Наступним кроком, після прийняття закону «Про управління відходами», буде доопрацювання і прийняття як мінімум 5-6 секторальних законів таких як: про відходи упаковки, про відходи гірничодобувної промисловості, про відходи електричного та електронного обладнання, про батарейки та акумулятори, про муніципальні відходи, про утилізацію автотранспорту.

Сьогоднішні військові дії призводять до знищення великої кількості техніки. Потрібно зробити все можливе, щоб у нас з'явилися нові сучасні потужності для переробки такої техніки, щоб повторно всі ці ресурси використати вже в економічному розвитку з метою недопущення потрапляння і залишання цих відходів у навколишньому середовищі.

Література

1. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

2. Про відходи: Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року та скасування деяких Директив. URL: <https://menr.gov.ua/news/31288.html>.

3. «Про управління відходами»: Закон України від 20.06.2022р. № 2320-IX URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2320-20>.

4. Стан сфери поводження з побутовими відходами за 2021 рік. URL: <https://mepr.gov.ua/news/35623.html>.